

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

Ex. A

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1955:36

Justitiedepartementet

**LAG ANG. JORDFÄSTNING
OCH
GRAVSÄTTNING M. M.**

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG AVGIVET
AV INOM KUNGL. JUSTITIEDEPARTEMENTET
TILLKALLAD UTREDNING

Stockholm 1955

Statens offentliga utredningar 1955

Kronologisk förteckning

1. Lag om jordbrukskasserörelsen m. m. Kihlström. 160 s. **Jo.**
2. Stöd åt den mindre och medelstora skeppsfarten. Idun. 280 s. **H.**
- 3 o. 4. Nordiska post- och teletaxor. Idun. 37 s. **U.**
5. Prissättningen på jordbruksprodukter. Bilaga 1. Marcus. 101 s. **Jo.**
6. Vattenvården. Hæggström. 133 s. **Jo.**
7. Det mindre jordbrukets möjligheter att uppnå bättre lönsamhet. Berlingska Boktryckeriet, Lund. 402 s. **Jo.**
8. Tvätt. Kihlström. 368 s. **S.**
9. Frågan om statsinlösen av stamaktierna i LKAB. Marcus. 181 s. **Fi.**
10. Vidlyftiga rättegångar. Norstedt. 72 s. **Ju.**
11. Psykologisk utbildning och forskning. Idun. 324 s. **E.**
12. Rationalisering av sjukhusdriften. Kihlström. 283 s. **I.**
13. Utlandstransaktionerna och den svenska ekonomin. Av B. Metelius. Idun. 245 s. **Fi.**
14. Yrkesskolornas handelsundervisning m. m. Marcus. 489 s. **E.**
15. Detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Kopparbergs och Gävleborgs län. Kihlström. 47 s. **K.**
16. Pris och prestation i handeln. Idun. 478 s. **H.**
17. Sekretessen vid förundersökning i brottmål. Kihlström. 92 s. **I.**
18. Undersökningar rörande små avloppsreningsanläggningar. Victor Petterson. 105 s. **I.**
19. Administrativt rättsskydd. Kihlström. 104 s. **Ju.**
20. Det döva barnets språk- och talutveckling. Idun. 88 s., 2 pl. **E.**
21. Tekniska skolutbildningen. Idun. 592 s. **E.**
22. Detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län. Kihlström. 60 s. **K.**
23. Busslinjeutredningen. 2. Betänkande rörande översyn av vissa bestämmelser i 1940 års förordning angående yrkesmässig automobiltrafik m. m. jämte förslag till lag angående företag, som driva yrkesmässig trafik med omnibus. Katalog och Tidskriftstryck. 142 s. **K.**
24. Ny bagerilag. Arbetsutredningens betänkande. 6. Beckman. 98 s. **S.**
25. Finanspolitikens ekonomiska teori. Almqvist & Wiksell, Uppsala. 403 s. **Fi.**
26. Flygfotogrammetrisk verksamhet. Gummesson. 216 s., 5 kartor. **Jo.**
27. Förslag till ny förordning om erkända arbetslöshetskassor m. m. Norstedt. 264 s. **S.**
28. Samlingslokaler. Beckman. 190 s., 14 s. pl. **S.**
29. Samhället och barnfamiljerna. Idun. 294 s. **S.**
30. Tjänstebostäder. Idun. 266 s. **C.**
31. Skolväsendets lokala och regionala ledning samt lärartillsättningen. Kihlström. 582 s., 3 kartor. **E.**
32. Allmän pensionsförsäkring. Norstedt. VIII, 476 s. **H.**
33. Nordiska vägtrafikbestämmelser m. m. Idun. 155 s., 3 s. pl. **U.**
34. Arbetskraftsbehovet inom offentlig verksamhet. Idun. 266 s. **S.**
35. Hyresregleringens avveckling m. m. Gummesson. 165 s. **Ju.**
36. Lag angående jordfästning och gravsättning m. m. Idun. 32 s. **Ju.**

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1955: 36

Justitiedepartementet

LAG ANG. JORDFÄSTNING OCH
GRAVSÄTTNING M. M.

*Betänkande med förslag avgivet
av inom Kungl. Justitiedepartementet
tillkallad utredning*

IDUNS TRYCKERIAKTIEBOLAG ESSELTE AB
STOCKHOLM 1955

STATENS OMFENLIGA BOKHUS I 1818

Utskiftningspris

LAC AUC. JORDRÄSTNING OCH
GRÄSÄTTNING M. M.

Beskrifning med Jordbrukets
och inom Kungl. Institutionens
författad af

STOCKHOLM
1818

Till Herr Statsrådet och Chefen för

Kungl. Justitiedepartementet

Genom beslut den 9 maj 1952 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för justitiedepartementet att tillkalla en utredningsman för att inom departementet utreda frågan om en omarbetning av jordfästningslagen ävensom att utse sekreterare åt utredningsmannen och tillkalla sakkunniga för att stå till hans förfogande för överläggningar och samråd.

Med stöd av bemyndigandet utsågs dåvarande lagbyråchefen, numera statssekreteraren Björn Kjellin att verkställa utredningen. Sedan denne erhållit begärt entledigande från uppdraget, tillkallades presidenten Mauritz Wijnbladh den 24 februari 1954 att utreda frågan. Att såsom sakkunniga i utredningen stå till utredningsmannens förfogande för överläggningar och samråd tillkallades den 20 april 1955 biskopen John Cullberg, skolchefen Ansgar Eeg Olofsson, filosofie magistern Olle Engström, ledamoten av riksdagens andra kammare fru Nancy Eriksson och professorn Sven Kjällerström samt den 7 maj 1955 assessorn Sten von Otter.

Såsom sekreterare har tjänstgjort hovrättsrådet Gunnar Lindskog.

Sedan utredningens uppdrag numera slutförts, överlämnas härmed vördsam av motiv åtföljt förslag till lag angående jordfästning och gravsättning m. m.

Stockholm den 10 oktober 1955.

Mauritz Wijnbladh

Gunnar Lindskog

Für Herr Stenroos von ...

König. Jurisprudenz...

Demnach besteht die ... 1892 ...

Wie sich ... 1892 ...

Demnach ... 1892 ...

Stenroos den 10. Oktober 1892

Martin H. ...

Stenroos ...

Yttrande

Undertecknade, som varit tillkallade att såsom sakkunniga i utredningen av frågan om en omarbetning av jordfästningslagen stå till utredningsmannens förfogande för överläggningar och samråd, få härmed uttala, att vi i allt väsentligt ansluta oss till det lagförslag, som framlägges denna dag till Statsrådet och Chefen för Kungl. Justitiedepartementet.

Stockholm den 10 oktober 1955.

John Cullberg

A. Eeg-Olofsson

Olle Engström

Nancy Eriksson

Sven Kjällerström

Sten von Otter

Titel:

Underförband som varit tillförlitliga till axons rekognition i nervledningar
av frägen och en omfattning av förhållningssätt till utvärteringsman-
rens förband för Överstyrelsen och samråd till hälsöfverstyrelsen. Att de
sitt väsentliga arbete och till det högsta som framgångsfullt har
till Statens och Östra för Högskolan, Justitiedepartementet.
Stockholm den 10 oktober 1965

John Carlberg
Sven Carlsson
E. E. Östberg
Sven Eriksson
Olof Eriksson
Sven Eriksson

Förslag
till
Lag ang. jordfästning och gravsättning m. m.

Häri genom förordnas som följer.

1 §.

Vad i denna lag är stadgat skall, där ej annat är särskilt angivet, äga tillämpning i avseende å såväl medlem av svenska kyrkan som den, vilken icke tillhörde kyrkan.

2 §.

När någon avlidit, skall, om han var medlem av svenska kyrkan, dödsfallet genom vederbörande pastors försorg tillkännagivas i den ordning kyrkohandboken föreskriver. Tillkännagivandet skall äga rum vid den högmässogudstjänst, som näst efter skedd anmälan om dödsfallet förrättas i den församling där den avlidne var kyrkobokförd eller, om han icke var här i riket kyrkobokförd, i den församling där dödsfallet inträffat.

Tillkännagivande efter vad i första stycket sägs skall ock, där det begäres av den som anmäler dödsfallet, äga rum i avseende å avliden, som var kyrkobokförd i församling av svenska kyrkan men icke tillhörde kyrkan.

3 §.

1 mom. Avliden som var medlem av svenska kyrkan skall jordfästas i svenska kyrkans ordning, där ej annat följer av vad i andra och tredje styckena av detta mom. stadgas. Hur jordfästning i svenska kyrkans ordning skall ske, bestämmes i kyrkohandboken.

Har den avlidne efter fyllda aderton år skriftligen förordnat, att jordfästning i svenska kyrkans ordning icke skall ske, lände det till efterrättelse.

Har sådant förordnande ej givits, men finner den, som i egenskap av anhörig eller närstående eller, där sådan ej är till, eljest ombesörjer begravningen, på annan grund uppenbart, att den avlidnes önskan varit, att jordfästning i svenska kyrkans ordning icke skall äga rum, förfares i enlighet därmed. Ifråga om barn, som avlidit före femton års ålder, tillkomme dock föräldrarna eller dem som äro i föräldrars ställe att avgöra, huruvida jordfästning i svenska kyrkans ordning skall ske.

2 mom. Ändå att den avlidne icke tillhörde svenska kyrkan, må, efter framställning av den som enligt vad i 1 mom. sägs ombesörjer begravningen, jordfästning förrättas i svenska kyrkans ordning, därest den avlidne uppenbarligen önskat sådan jordfästning eller eljest skäl därtill äro.

3 mom. I avseende å dödfött barn ankomme på föräldrarna att bestämma, huruvida jordfästning i svenska kyrkans ordning skall ske.

4 §.

1 mom. Jordfästning i svenska kyrkans ordning skall förrättas i kyrkorum, som invigts för svenska kyrkans gudstjänst, eller i begravningskapell eller krematorium eller annat rum som av församlingen, där jordfästningen sker, härför anvisats eller ock å kyrkogård eller annan begravningsplats, som blivit för sådant ändamål behörigen anordnad.

2 mom. Jordfästning i annan ordning än svenska kyrkans må ock äga rum å ställe som i 1 mom. sägs. Dock må sådan jordfästning förrättas i kyrkorum, som invigts för svenska kyrkans gudstjänst, allenast där på grund av särskilda omständigheter, såsom otjänliga väderleksförhållanden eller avsaknad av annan för jordfästningen lämplig lokal i närheten av begravningsplatsen, jordfästningens förläggande till annat ställe än kyrkorummet skulle vålla avsevärda olägenheter; och äge, där pastor finner sig icke kunna tillmötesgå framställning om kyrkorummets upplåtande, han så ock den, som gjort framställningen, att innan jordfästningen sker underställa biskopen frågans avgörande.

3 mom. Jordfästning av den, som avlidit å fångvårds-, sjukvårds- eller annan därmed jämförlig inrättning, må äga rum i därtill inom inrättningen särskilt anordnat rum.

5 §.

1 mom. Gravsättning må ej ske annorstädes än å kyrkogård eller annan begravningsplats, som blivit för sådant ändamål behörigen anordnad.

Ej vare i något fall rätt till gravplats å kyrkogård eller annan allmän begravningsplats beroende av att den avlidne tillhörde svenska kyrkan.

2 mom. På Konungens prövning ankommer huruvida och under vilka villkor enskild begravningsplats må anläggas.

6 §.

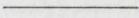
Då jordfästning förrättas i annan ordning än svenska kyrkans eller gravsättning sker utan jordfästning skall klockerkning, om det begäres, äga rum i vanlig ordning.

7 §.

Vid jordfästning och gravsättning må intet förekomma, som strider mot förrättningens helgd och allvarliga innebörd.

Denna lag träder i kraft den

Genom lagen upphävas lagen den 25 maj 1894 (nr 36 s. 2) ang. jordfästning, kungörelsen den 26 mars 1895 (nr 23) ang. jordfästning av å sjukhus eller annat därmed jämförligt ställe avliden person samt skrivel- sen till fångvårdsstyrelsen den 22 mars 1895 (nr 19 bih.) ang. jordfäst- ning av inom fängelse avlidna fångar och fångar åtföljande barn.

Beaktningen för utredningen

Beaktningen för utredningen... (The text in this section is extremely faint and largely illegible, appearing to be a list of considerations or a detailed report.)

Direktiven för utredningen

I yttrande till statsrådsprotokollet för den 9 maj 1952, då beslut fattades om här ifrågavarande utredning, anförde statsrådet och chefen för justitiedepartementet följande.

Lagen den 25 maj 1894 angående jordfästning är av kyrkolags natur och har tillkommit såsom en ersättning för vissa äldre, i kyrkolagen upptagna bestämmelser om kristlig begravning. Ursprungligen stadgades i jordfästningslagen att, när dödsfall timade inom svenska kyrkan, den avlidne skulle jordfästas av präst i svenska kyrkan. Denna bestämmelse avsåg alltså endast sådana fall, då den avlidne tillhörde kyrkan; den kyrkliga jordfästningen var då obligatorisk. I övrigt innehöll lagen närmare föreskrifter om denna jordfästning bl. a. om de olika slag av jordfästning, som skulle komma till användning i olika fall.

Mera omfattande ändringar av lagen ha skett vid två tillfällen, nämligen år 1926 och år 1951. De år 1926 genomförda ändringarna hade till huvudsakligt syfte att upphäva det ovillkorliga jordfästningstvånget. Möjlighet till begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning infördes för sådana fall, då den avlidne skriftligen förordnat därom eller det begärdes av hans närmaste anhöriga eller av dem som eljest stått den avlidne nära. I samband därmed infördes i lagen även bestämmelser om klockringning och upplåtande av kyrka vid begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning.

Ytterligare ändringar i lagen genomfördes år 1951 i samband med antagandet av religionsfrihetslagen. I huvudsak avsågo dessa ändringar att någon särskild framställning icke skulle behöva göras för att begravning skall få ske utan jordfästning i svenska kyrkans ordning; bestämmelserna om sådan framställning ersattes med ett stadgande, som har till syfte att sörja för att den avlidnes önskan i fråga om jordfästning blir respekterad. Bestämmelser om särskilda slag av jordfästning för dödfödda barn och för dem som blivit avrättade eller ljutit döden under förövande av grovt brott avskaffades. Stadgandet om upplåtande av kyrka, då jordfästningen förrättas i annan ordning än svenska kyrkans eller begravningen sker utan jordfästning, erhöll en ändrad formulering.

Både inom riksdagen och i kyrkomötet anfördes emellertid kritik mot jordfästningslagen i den utformning lagen sålunda erhöll. Särskilda utskottet vid 1951 års riksdag påpekade (utlåtande nr 1, s. 78) att lagen i huvudsak avser endast sådana fall, då den avlidne tillhörde svenska kyrkan, och att lagen är svårbegriplig på grund av denna begränsning i dess tillämplighet. I lagen stadgas t. ex., för det fall då den avlidne var medlem av svenska kyrkan, att dödsfallet skall kungöras vid högmässa, att klockringning på begäran kan erhållas samt att kyrka under vissa förutsättningar kan upplåtas vid begravningen, även om därvid icke förekommer jordfästning i svenska kyrkans ordning. Härav följer emellertid icke — såsom det

kunde hävdas — att, då den avlidne ej tillhörde kyrkan, kungörande i högmässan skall underlåtas samt klockringning och tillgång till kyrkolokalen icke kan erhållas. Rätta förhållandet är i stället, anförde utskottet, att dessa frågor, då det gäller avlidne, som icke tillhörde kyrkan, äro oreglerade.

Utskottet framhöll vidare att lagen icke heller reglerat frågan om jordfästning i svenska kyrkans ordning för sådana fall, då den avlidne icke tillhörde kyrkan; bestämmelser härom ha nämligen icke lämpligen ansetts kunna upptagas i jordfästningslagen med hänsyn till denna lags begränsade innehåll. Enligt utskottets mening är en omarbetning av jordfästningslagen önskvärd, och vid denna omarbetning måste också sambandet med andra, i lagen ej behandlade frågor beaktas.

Kyrkolagsutskottet vid 1951 års kyrkomöte anförde (utlåtande nr 20), efter granskning av Kungl. Maj:ts förslag till ändring i jordfästningslagen och på grund av två vid kyrkomötet väckta motioner, att förslaget givit utskottet anledning till vissa erinringar. Sålunda yttrade utskottet följande:

»Gällande lag utgår från den presumtionen att den avlidne, om han tillhört kyrkan, skall jordfästas i kyrkans ordning. Denna presumtion kan brytas antingen genom den avlidnes skriftliga förordnande om begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning eller ock genom begäran av den avlidnes närmaste anhöriga eller av dem som eljest stodo den avlidne nära.

På denna punkt bygger förslaget på andra förutsättningar. Huvudregeln enligt förslaget är att det ankommer på den avlidnes närmaste anhöriga eller den som eljest ombesörjer begravningen att, med iakttagande av vad den avlidne kan antagas hava önskat, bestämma om den avlidne skall jordfästas i svenska kyrkans ordning. För det fall att den avlidne genom testamente förordnat om sin jordfästning i viss ordning skall sådant förordnande iakttagas. Enligt utskottets mening torde företräde böra givas åt den ståndpunkt gällande lag intar i denna fråga. Som allmän förutsättning bör alltså gälla, att en person, som vid sin död tillhörde svenska kyrkan, också bör jordfästas i svenska kyrkans ordning. Detta torde i allmänhet motsvara vad den avlidne själv önskat. Uppenbart bör denna presumtion kunna brytas av den avlidnes egen önskan. Enligt utskottets mening bör betydelse i detta hänseende kunna tilläggas redan de anhörigas uppgift, att en sådan önskan förelegat. Dessa böra alltså, med iakttagande av vad den avlidne önskat, äga bestämma att jordfästning skall ske i annan ordning än svenska kyrkans.»

Kyrkolagsutskottet, som vidare gjorde en erinran mot att stadgandena om jordfästning av dödfödda barn helt utslutits ur förslaget, uttalade att det erfordras en helt ny jordfästningslag, utarbetad med hänsyn till det ändrade läge som religionsfrihetslagen medför, och att det enligt utskottets mening är angeläget att utredning i denna fråga kommer till stånd utan tidsutdräkt.

Kyrkomötet beslöt i anledning av motionerna och på utskottets hemställan, att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att jordfästningslagen måtte omarbetas och att därvid de synpunkter utskottet anfört beaktas (kyrkomötets skrivelse nr 39/1951).

Departementschefen anförde härefter.

Den utredning, som sålunda både riksdagen och kyrkomötet funnit önskvärd, är även enligt min mening påkallad. Det kan ej bortses från att jordfästningslagen i sin nuvarande utformning är bristfällig. Vad som hittills förekommit i denna fråga torde giva tillräckliga utgångspunkter för utredningsarbetet. Såsom särskilda utskottet i riksdagen anfört sammanhänga vissa av lagens bristfälligheter med att den har en begränsad tillämpning. Det bör därför utredas, i vad mån lagens regler kunna ersättas av stadganden med en allmännare giltighet, och även i övrigt bör sambandet med frågor som nu ej behandlas i lagen beaktas. Det synes lämpligt att anförtro utredningen åt en utredningsman och bereda denne tillfälle att samråda

med personer, som företräda skilda meningsriktningar i denna fråga och äga sakkunskap beträffande olika, av utredningen berörda spörsmål. Utredningen bör, såvitt angår folkbokföringsfrågor, ske i samråd med den inom finansdepartementet pågående utredningen av vissa frågor rörande folkbokföringsväsendet.

Allmän motivering

Gällande jordfästningslag avsåg vid sin tillkomst att ersätta 18 kap. i kyrkolagen och ägde, i likhet med nämnda kap. i kyrkolagen, tillämplighet allenast å medlemmar av svenska kyrkan. Dock beröra bägge lagstiftningarna i visst avseende jämväl främmande trosbekännare nämligen såvitt avser sådana trosbekännares rätt till gravplats å kyrkogård. De år 1926 vidtagna ändringarna i jordfästningslagen, varigenom infördes möjlighet till annan jordfästning än i svenska kyrkans ordning, avsågo ej heller andra än medlemmar av svenska kyrkan. De år 1951 införda ändringarnas begränsade räckvidd framgår av vad departementschefen i direktiven härom anförde.

Ehuru redan genom 1860 års förordning angående främmande trosbekännare och deras religionsövning — tillkommen sålunda i tiden före jordfästningslagen — givits möjlighet till utträde ur svenska kyrkan för övergång till annat trossamfund, ha de problem, som onekligen redan genom berörda dissenterlagstiftning väckts till liv, ytterligare accentuerats och aktualiserats genom 1951 års religionsfrihetslag. Härom ge yttrandena under riksdags- och kyrkomötesbehandlingen av hithörande lagmateria otvetydiga bevis.

Såsom av departementschefen anförts i prop. nr 100 till 1951 års riksdag med förslag till religionsfrihetslag m. m. ha de former som iakttagas, då en död människa begravs, djupa rötter i folkliga och religiösa föreställningar. En människas bortgång väcker alltid hos de anhöriga känslor av allvar och en helt naturlig önskan att ordna den dödes sista färd på ett värdigt och pietetsfullt sätt. Gamla, hävdvunna former följas i stor utsträckning. Det torde vara en följd härav, att den kyrkliga jordfästningen är den form som i övervägande antalet fall anlitas. Men dessa känslor äro förvisso icke mindre starka i de fall där den döde och hans efterlämnade anhöriga icke omfatta den kristna tron. Och medan förhållandena på dessa områden tidigare voro tämligen okomplicerade och sällan gävo upphov till känslor och intressekonflikter, torde situationen nutilldags vara en helt annan. En konsekvens av 1951 års religionsfrihetslagstiftning synes ock böra vara, att i den mån 1894 års jordfästningslag till sin innebörd befinnes stridande mot de principer, som knätsatts i 1951 års religionsfrihetslag, detta spänningsförhållande blir avlägsnat. Därvid bör givetvis beaktas, att behörig

hänsyn tages icke blott till deras intressen, som utträtt ur svenska kyrkan, vare sig detta skett för övergång till annat trossamfund eller utan anslutning till annat samfund, utan även till deras, som äro medlemmar av svenska kyrkan, och till dess prästerskaps.

Det framstår sålunda vid överbägandet av hithörande frågor såsom angeläget, att, å ena sidan, icke givas sådana lagregler, som kunna anses strida mot de principer som funnit sitt uttryck i religionsfrihetslagen, men, å andra sidan, icke så bestämmes, att prästen genom lagbudens åtlydnad känner sig åsidosätta sitt prästlöfte eller utan tvingande skäl påläggas bördan av ett eget avgörande i en mången gång synnerligen svårbedömd och ömtålig situation och ej heller att de, som äro medlemmar av svenska kyrkan, med fog kunna finna kyrkans intressen eftersatta.

Av departementschefens redogörelse i direktiven framgår, i vilka hänseenden gällande lag om jordfästning ansetts behäftad med brister.

Vad som med en sammanfattande benämning kallas begravning låter begreppsmässigt uppdelas sig i två moment, nämligen dels vad som i jordfästningslagen betecknas såsom jordfästningen eller de ceremonier och handlingar, varunder de efterlevande och andra skiljas från den döda människan, och dels gravsättningen eller den akt, varvid den döda kroppen eller askan efter densamma gravsättes.

Det förra momentet har merendels religiös karaktär och är, såvitt angår svenska kyrkan, till innehåll och förlopp närmare reglerat i kyrkohandboken. Det senare momentet framstår såsom en akt av icke religiös art, vars utformning och villkor närmast bli beroende av borgerlig lagstiftning utifrån allmänt etiska och samhällseliga synpunkter.

Då ordet begravning torde åsyfta dels jordfästning jämte gravsättning, dels, där jordfästning ej äger rum, enbart gravsättningen, har det synts utredningsmannen lämpligt att i lagtexten angiva den akt, varvid den döda kroppen eller askan efter densamma gravsättes, med uttrycket gravsättning.

Förslagets huvudgrunder

En lagstiftning i förevarande ämnen kan av uppenbara skäl icke för dem, som tillhöra annat trossamfund än svenska kyrkan, uppställa regler avseende deras relationer till det egna trossamfundet. Ej heller för medlemmar av svenska kyrkan kunna i lagen givas bestämmelser, som avse deras direkta förhållande till annat trossamfund. Det sagda har givetvis i motsvarande mån sin tillämplighet i avseende å dem, som icke tillhöra något trossamfund.

Bestämmelser om jordfästning måste av nyss angivna skäl begränsas till att avse förutsättningarna för jordfästning i svenska kyrkans ordning. Men bestämmelserna böra å andra sidan ha avseende å såväl medlemmar av svenska kyrkan som dem, vilka icke tillhörde kyrkan.

Förutsättningarna för jordfästning i svenska kyrkans ordning och för sådan jordfästnings underlåtande, då den avlidne var medlem av svenska kyrkan

Den ledande grundsatsen bör vara att den avlidnes vilja skall vara avgörande. Vål är det sant, att i regel den avlidne i livstiden icke givit något positivt uttryck för sin vilja i dessa stycken. Vare sig tidigare under levnadsloppet eller vid dess slut torde människor i allmänhet lämna något förordnande härom. Ej minst vid levnadens slut upptaga andra och för den enskilda människan viktigare frågor hennes sinne.

Vad angår medlemmar av svenska kyrkan synes man emellertid utan att förgripa sig på realitetskravet kunna påstå, att, med den frihet att utträda ur svenska kyrkan som numera står till buds, ett kvarstående i kyrkan, varom kyrkobokföringen ger upplysning, innebär en presumtion för att den avlidne också, om än tyst, avsett att hans jordfästning skall äga rum i svenska kyrkans ordning. Som huvudregel bör alltså gälla, att avliden, som var medlem av svenska kyrkan, skall jordfästas i svenska kyrkans ordning (förslaget 3 § 1 mom. första stycket).

Klart är, att denna presumtion skall kunna brytas genom motbevisning. Detta sker främst genom ett skriftligt förordnande av den sedermera avlidne, givet efter uppnåendet av en viss mognad eller i varje fall efter uppnåendet av en viss levnadsålder, då det är antagligt att en utpräglad önskan om en viss form av jordfästning eller om frånvaro av varje ceremoni kan ha funnits.

Då utredningsmannen håller före, att viljeyttringar av detta slag, uttryckta i skrift eller annorledes, icke sällan äro tillkomna under sådana omständigheter, att det synes verklighetsfrämmande att kräva uppfyllandet av vissa formella kriterier, och då det för övrigt oftast ändock ytterst beror på de efterlevandes etiska hållning om den avlidnes viljeyttringar i detta hänseende komma till omvärldens kännedom, har utredningsmannen ansett kravet på särskild form för uttrycket av den avlidnes vilja böra i möjligaste mån eftergivas. Envar skriftlig förklaring, avgiven efter viss ålder, synes därför böra godtagas.

Utredningsmannen har icke funnit anledning frångå den i gällande jordfästningslag upptagna åldersgränsen, 18 år, för behörighet att meddela skriftligt förordnande. Därest det skulle vara medgivet att dylika skriftliga förordnanden få med förbindande verkan utfärdas innan utfärdaren fyllt 18 år, föreligger enligt utredningsmannens åsikt risk för att förordnanden kunde tillkomma efter påtryckningar av anförvanter eller andra (förslaget 3 § 1 mom. 2 st.).

Men vidare bör beaktas, att en till mogen ålder kommen människa väl kan ha givit uttryck åt en önskan i förevarande hänseende men ändå skyggt för att ge denna sin önskan skriftlig form och blott muntligen delgivit de närstående densamma.

Även om således något för de efterlevande förbindande skriftligt uttryck för den avlidnes vilja icke föreligger, bör en annorledes för de efterlevande uppenbar önskan hos honom att icke bli jordfäst i svenska kyrkans ordning gälla. Det har av de tillkallade sakkunniga upplysts, att ett stort antal av de frikyrkliga trossamfundens medlemmar av skilda skäl ändock kvarstår i svenska kyrkan. När ett sådant dubbelt medlemskap föreligger, skall ofta nog grundad anledning finnas till antagande, att den avlidne, ehuru han icke anmält sitt utträde ur kyrkan, likväl hyst en bestämd önskan att icke bli jordfäst i svenska kyrkans ordning. Men även eljest kunna lätteligen fall tänkas, där det framstår såsom uppenbart, att den avlidne icke velat jordfästas i svenska kyrkans ordning. Den omständigheten, att det icke är medgivet den som är under 18 år att med förbindande verkan giva skriftligt förordnande av nu angiven innebörd, utgör givetvis icke något hinder för att han under livstiden kan ha annorledes givit uttryck för en önskan att bli jordfäst i viss annan ordning än svenska kyrkans eller att jordfästning skall underlåtas.

När sådana omständigheter föreligga, skall det därför enligt förslaget åligga den som i egenskap av anhörig eller närstående eller, där sådan ej är till, eljest ombesörjer begravningen att förfara i enlighet med den avlidnes vilja (förslaget 3 § 1 mom. 3 st. 1 p.).

Det har övervägts att lämna föreskrifter om hur det skall förfaras för det fall att de efterlevande äro oeniga i nu berörda hänseende. Då emellertid de efterlevande endast ha att tolka den avlidnes vilja, har det icke syntts utredningsmannen erforderligt att meddela föreskrifter därom.

I de nu avsedda fallen har såsom rättesnöre gällt den avlidnes vilja. Ett undantag från huvudregeln att den avlidnes vilja skall vara avgörande har dock ansetts nödvändigt. Då fråga är om minderåriga barn kan det icke gärna göras gällande att barnet i livstiden har hyst någon önskan att jordfästas i viss ordning eller att jordfästning skall underlåtas. Såsom inom de sakkunnigas krets framhållits skulle det också onekligen kunna framstå som onödigt rigoröst om exempelvis ett minderårigt barn, som var medlem av svenska kyrkan, måste jordfästas i svenska kyrkans ordning även om barnets föräldrar äro, såsom i det föregående anförts, medlemmar av icke blott svenska kyrkan utan även ett frikyrkligt trossamfund och själva önska att barnet skall jordfästas i sistnämnda samfunds ordning.

Vad sålunda anförts har syntts utredningsmannen icke sakna fog. Det föreslås därför, att ifråga om minderårigt barn, som var medlem av kyrkan, föräldrarna skola äga avgöra huruvida jordfästning i svenska kyrkans ord-

ning skall äga rum. Enahanda bestämmanderätt synes ock böra tillkomma dem, vilka — såsom exempelvis fosterföräldrar — äro i föräldrars ställe. Åldersgränsen, 15 år, har bestämts efter förebild av 12 § i religionsfrihetslagen (förslaget 3 § 1 mom. 3 st. 2 p.).

Den föreslagna regeln medför, att då fråga är om barn under 15 år föräldrarna eller de, som äro i föräldrars ställe, ha att ensamma råda i denna angelägenhet. Har den, som fyllt 15 men icke 18 år, skriftligen förordnat rörande sin jordfästning, blir visserligen icke 3 § 1 mom. andra stycket tillämpligt, men förordnandet får betraktas som ett sådant uttryck för den avlidnes önskan på vilket första punkten av 3 § 1 mom. tredje stycket blir tillämplig. Har således, enligt en grundad uppfattning hos den som ombesörjer begravningen, ett barn inom sistnämnda åldersgränser på något sätt — såsom genom skriftligt förordnande, uttryckligen framställd önskan eller anslutning till annat trossamfund eller till dess ungdomssammanslutning — givit uttryck för en önskan om jordfästning i viss ordning eller att jordfästning skall underlätas, skall denna önskan efterkommas. I annat fall skall barnet jordfästas i svenska kyrkans ordning.

Någon anmälningsplikt förutsättes icke i förslaget lika litet som i gällande jordfästningslag. Inom de sakkunnigas krets har visserligen på denna punkt skilda meningar gjort sig gällande. Utredningsmannen håller dock före, att någon sådan anmälningsplikt icke bör ånyo införas. Det torde i detta sammanhang ytterligare få erinras om att det ändå ytterst blir beroende på de efterlevandes etiska hållning såväl att ett befintligt skriftligt förordnande från den avlidne verkligen kommer till synes som att ett omdöme om innebörden av hans annorledes uttryckta vilja är sakligt grundat.

Såsom i det föregående antytts, synes det icke möjligt att i vidare mån än nu föreslagits giva lagföreskrifter om när avliden medlem av svenska kyrkan må jordfästas i annan än svenska kyrkans ordning.

Förutsättningarna för jordfästning i svenska kyrkans ordning av den, som icke tillhörde kyrkan

För den, som vid sitt frånfälle var medlem av svenska kyrkan, är presumptionen, såsom ovan utvecklats, att han skall jordfästas i svenska kyrkans ordning. Där den avlidne icke tillhörde kyrkan bör, motsättningsvis, presumptionen vara, att den avlidne icke velat jordfästas i svenska kyrkans ordning.

Otvivelaktigt kunna dock fall förekomma, där den, som icke tillhörde svenska kyrkan, hyst en klar och otvetydig önskan att likväl vardas jordfäst i kyrkans ordning. Och en sådan önskan kan föreligga lika väl hos den, som aldrig tillhört kyrkan, som hos den, vilken utträtt ur densamma.

Vid 1951 års kyrkomöte väcktes motion av en av de för förevarande utredning tillkallade sakkunniga, vari framhölls att möjlighet borde beredas för att avlidne, som icke tillhörde svenska kyrkan, ändå kunde bli jordfäst i kyrkans ordning.

Enligt utredningsmannens förmenande borde i allmänhet ur kyrkans, dess medlemmars och dess prästerskaps synpunkt ett efterkommande av en sådan önskan icke kunna framstå såsom stötande för den religiösa känslan. Understundom borde det tvärtom för prästen te sig som en bjudande plikt att tillmötesgå en dylik önskan nämligen där det göres sannolikt, att den avlidne själv önskat sådan jordfästning och måhända också önskat men icke hunnit anmäla sitt inträde eller återinträde i kyrkan. (Jfr. anf. i kyrkomötets prot. 1951 nr 7, s. 82 o. f.). Även i det fall, att en sådan viljeyttring icke kan påvisas men den avlidnes närmaste ändå framställa begäran om jordfästning i svenska kyrkans ordning, synes en sådan begäran böra under vissa omständigheter bifallas. Klart är visserligen, att huvudprincipen, att den avlidnes vilja bör vara avgörande, skall upprätthållas. Följaktligen borde sådan jordfästning ej äga rum, om det framstode såsom uppenbart, att den avlidne icke velat ha sådan jordfästning, och detta även om det vore lika uppenbart, att de anhöriga av religiösa bevekelsegrunder ansåge sig ha med sin begäran handlat på det enda riktiga sättet. Tveksamare synes det fall vara att bedöma, då någon uttrycklig eller eljest sannolikhetsjord önskan hos den avlidne ej är förhanden. Ehuru från kyrkans sida något hinder ej borde möta, torde måhända i detta fall den avlidnes faktiska ställning av att icke tillhöra kyrkan, såsom presumtionsgrundande, i förening med huvudregeln om den avlidnes vilja såsom avgörande föranleda hinder mot jordfästning i svenska kyrkans ordning.

Utredningsmannen hade på ett tidigare stadium av utredningsarbetet avsett att framlägga en tvingande lagbestämmelse i ämnet. Under vissa angivna förutsättningar skulle enligt denna pastor ha skyldighet att förrätta jordfästning i svenska kyrkans ordning av den, som icke tillhörde kyrkan. Emellertid har under överläggningarna med de sakkunniga från företrädarna för svenska kyrkan med skärpa hävdats, att, ehuru kyrkan vore redobogen att i vidsträckt omfattning tillmötesgå begäran om medverkan med sådan ämbetsåtgärd, det likväl ur principiell synpunkt icke kunde anses riktigt att i lag stadga en ovillkorlig förpliktelse för prästen att med dylik kyrklig förrättning stå en ur kyrkan utträdd till tjänst.

Den förutnämnda motionären i kyrkomötet har under överläggningarna med de sakkunniga förklarat sig icke vilja motsätta sig att en regel av icke tvingande karaktär gäves. Det må i detta sammanhang erinras om att, såsom tidigare flerstades i diskussionen framhållits, svenska kyrkans prästerskap för närvarande har rätt men icke skyldighet att jordfästa den som icke tillhör kyrkan, sedan den i 11 § av 1860 års förordning angående främmande trosbekännare och deras religionsövning stadgade skyldigheten för

präst i svenska kyrkan att i vissa fall betjäna personer, som icke tillhörde kyrkan, icke fann någon motsvarighet i 1873 års förordning i ämnet.

Hur önskvärt det än vore, att de regler som uppställas i lagen kunde givas sådan utformning, att någon prövningsrätt icke behöfde tillkomma prästen, har utredningsmannen ändock funnit angelägenheten av att en lösning ernås, som kan biträdas av företrädarna för de skilda meningsriktningarna, tala för att regeln icke göres tvingande. Men även en sådan, icke tvingande regel lärer vara av värde såsom lagfästade ett fall, som nu endast är reglerat av praxis. Utredningsmannen har därför stannat vid den i förslaget angivna lösningen (förslaget 3 § 2 mom.). Enligt förslaget skall prästen äga tillmötesgå begäran om jordfästning i svenska kyrkans ordning av avliden, som icke tillhörde kyrkan, om skäl därtill äro. Prästen har därvid att fritt väga omständigheterna för och emot ett bifall. Att i lagtexten nämnts den omständigheten att den avlidne uppenbarligen önskat sådan jordfästning innebär icke att detta skall vara ett avgörande faktum men väl att det i regel bör utgöra ett mycket vägande argument för bifall. Den valda formuleringen ger också möjlighet att tillmötesgå begäran om jordfästning i svenska kyrkans ordning exempelvis i fall då okänd, som omkommit på havet, anträffas på svenskt område liksom också i ett av den förutnämnda motionären antytt fall, nämligen då den avlidne är ett spätt barn som vårdats av en nära anförvant vilken önskar att barnet skall jordfästas i svenska kyrkans ordning oaktat barnet icke tillhörde svenska kyrkan. Man synes kunna hysa grundad förhoppning om att det vid tillämpningen av ifrågavarande stadgande icke skall behöva uppstå några stridigheter. Det torde för övrigt kunna förväntas, att biskoparna var inom sitt stift komma att utfärda i en generös anda hållna direktiv för prästerskapet.

Rummet för jordfästning i svenska kyrkans ordning

Det torde vara överflödigt framhålla, att, då jordfästning sker i svenska kyrkans ordning, jämväl kyrkorummet alltid bör få nyttjas för jordfästningsakten. Att denna erinran dock göres, har sin grund i önskan att undanröja tvekan härom för det fall, att begäran om jordfästning i svenska kyrkans ordning villfares i avseende å avliden, som icke tillhörde svenska kyrkan.

Att platsen för jordfästning i svenska kyrkans ordning eljest ej må väljas fritt, så att därtill skulle kunna utses exempelvis en ordenslokal eller annan samlingslokal av helt världslig karaktär är måhända ej lika självfallet. Utredningsmannen har öfvervägt att föreslå införande av en regel, varigenom pastor skulle erhålla befogenhet att, därest begäran därom framställdes, förrätta jordfästning i den avlidnes hem eller på annan lämplig plats, som icke särskilt anvisats för jordfästning. Av företrädarna för svenska kyrkan

bland de sakkunniga har emellertid förklarats, att anledning icke föreläge till en sådan utvidgning av antalet lokaler för jordfästning i svenska kyrkans ordning. Med hänsyn härtill och då det måhända med fog kan begäras att, då jordfästning i svenska kyrkans ordning skall ske, denna skall förrättas å rum, som är avsett för ändamålet, har utredningsmannen avstått från att framlägga förslag i angivet hänseende (förslaget 4 § 1 mom.).

Rummet för jordfästning i annan än svenska kyrkans ordning

Det synes uppenbart, att jordfästning i annan ordning än svenska kyrkans bör kunna äga rum å kyrkogård eller annan begravningsplats liksom också i begravningskapell eller krematorium.

Det egentliga spörsmålet uppställer sig, då för jordfästning i annan ordning än svenska kyrkans kräves tillträde till kyrkorummet.

Sedan det s. k. kyrkliga jordfästningstvånget upphävdes genom 1926 års ändringar i jordfästningslagen, har frågan om kyrkas upplåtande upprepade gånger varit föremål för behandling. Sålunda ha vid 1931, 1942 och 1945 års riksdagar motioner väckts i ämnet. Vidare har dissenterlagskommittén i sitt år 1949 avgivna betänkande yttrat sig i denna fråga och därvid anfört:

I detta hänseende torde man alltjämt böra fasthålla vid grundtanken i den nuvarande lagbestämmelsen, nämligen att kyrkas upplåtande för angivet ändamål bör ha karaktär av undantagsmedgivande. Förvisso vore det i och för sig önskvärt att man kunde klart bestämma, när i lagen åsyftade undantagsfall skola anses föreligga. Dissenterlagskommittén håller det emellertid icke för möjligt att i detta hänseende fixera några regler, som skulle vara av verkligt värde. Det torde under sådana förhållanden vara nödvändigt att bibehålla prästernas rätt att allt efter omständigheterna i de enskilda fallen avgöra, när sådana skäl föreligga, som motivera upplåtandet av kyrka för jordfästning i annan ordning än svenska kyrkans.

Beträffande formuleringen av den nu gällande bestämmelsen — att kyrka ej må upplåtas med mindre särskilda skäl därtill äro — har kommittén emellertid funnit en viss modifiering önskvärd. Enligt vad kommittén erfarit ha nämligen många präster på grund av bestämmelsens negativa utformning känt sig förhindrade att tillmötesgå framställningar om kyrkas upplåtande även i fall, då det kunde ha varit väl motiverat. Då samtidigt bestämmelsen av andra präster tolkats i en väsenffigt generösare anda, har en alltför stor olikhet i praxis uppkommit, vilken ej synes önskvärd. Väl är det sant att svenska kyrkan såsom ett särpräglad religionssamfund måste, lika väl som andra samfund, äga gudstjänstrum, reserverade för hennes kulthandlingar, och att avvikelser från denna princip måste betraktas som undantag. Samtidigt synes det dock nödvändigt att med hänsyn till dessa undantag ej förfara så restriktivt, att svenska kyrkans evangeliska väsen och ekumeniska syftning därigenom fördunklas.

Med hänsyn till dessa överväganden har kommittén ansett sig böra föreslå, att bestämmelsen i jordfästningslagens 8 § 2 mom. erhåller den lydelse, att vid begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning kyrka må kunna upplåtas, om särskilda skäl därtill äro.

Det torde böra framhållas, att, såsom kyrkolagsutskottet vid 1925 års kyrkomöte även uttalat, ifrågavarande bestämmelse liksom jordfästningslagen i övrigt ej gäller

förhållandet till medlemmar av särskilda trossamfund, svenska eller utländska, och att därför t. ex. frågan huruvida kyrka i gränstrakterna må upplåtas för begraving enligt finsk, norsk eller dansk kyrklig ordning avgöres oberoende av denna bestämmelse. Bestämmelsen äger ej heller avseende å kyrkas upplåtande för begraving av personer, som icke vid sin död tillhöra något trossamfund.

Enligt kommitténs mening torde anledning till medgivande att en rent borgerlig, icke kristlig begravningsakt skall få äga rum i kyrka föreligga endast i mycket sällsynta fall, då synnerligen starka skäl därtill äro.

Under alla omständigheter bör det vid kyrkas upplåtande för akter, som icke ske i svenska kyrkans ordning, åligga den som medgiver sådant upplåtande att tillse, att intet förekommer, som kan vara ägnat att kränka kyrkorummets helgd.

Kommittén har även övervägt om, på sätt biskopsmötet tillstyrkt beträffande en allmän lagstiftning om kyrkans upplåtande, ifrågavarande ärenden borde hänskjutas till biskop för avgörande, när den sökande ej låter sig nöja med pastors vägran att upplåta kyrkan. Därest ett sådant förfarande skulle komma att föreskrivas i fråga om upplåtande av kyrka i andra fall än förevarande, har kommittén intet att erinra mot att föreskriften tillämpas för ifrågavarande fall. Kommittén har emellertid ej funnit tillräckliga skäl att nu föreslå en sådan anordning endast med avseende å upplåtelser för jordfästning.

I samband med de år 1951 vidtagna ändringarna i jordfästningslagen omformulerades stadgandet om kyrkas upplåtande vid jordfästning i annan ordning än svenska kyrkans i enlighet med kommitténs förslag. Vid utskottsbehandlingen i riksdagen av ändringarna i jordfästningslagen uttalade utskottet, att det utginge från att stadgandet skulle tillämpas i en generös anda.

I motion nr 31 i Första kammaren och nr 42 i Andra kammaren till 1955 års riksdag hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning med uppdrag att ompröva gällande bestämmelser för kyrkas upplåtande vid jordfästning i annan ordning än svenska kyrkans samt att bestämmanderätten härom överföres från pastor till kyrkorådet i församlingen.

I motionerna anfördes bl. a.

Det torde i de flesta fall ha utbildats den praxis beträffande kyrkas upplåtande vid begraving att bestämmelsen tillämpas i vad särskilda utskottet uttryckte »generös anda». Men i en del fall nekar fortfarande pastor att upplåta kyrka för jordfästning i annan ordning än svenska kyrkans om särskilda skäl därtill äro. De farhågor, som uttalades i remissyttrandena, har således visat sig befogade. Det framstår i sådana fall, och särskilt där det finnes mycket frikyrkofolk, som både synnerligen obilligt och demokratiskt oriktigt, att kyrkoherde eller pastor ensam kan utestänga frikyrkofolket från jordfästning i kyrkan. Kyrkan måste med all rätt betraktas såsom tillhörande församlingen och icke prästen. En rimligare ordning än att låta pastor ha ensamrätt att besluta om kyrkas upplåtande för jordfästning vore att den rätten tillkommer kyrkorådet.

I anledning av ovan refererade och fortfarande rådande missförhållande synes det vara befogat med en ändring såväl av bestämmelserna i 8 § jordfästningslagen om kyrkas upplåtande vid jordfästning som ock av att denna bestämmanderätt skall tillkomma pastor ensam. En sådan ändring vore otvivelaktigt också mera i överensstämmelse med nu rådande demokratiska samhällsuppfattningar. Bestäm-

manderätten i denna fråga synes utan några som helst olägenheter kunna överflyttas till kyrkorådet i församlingen. Kyrkorådets sammansättning, ofta med representanter från frikyrkligt håll, synes borga för att det kyrkliga rummet härigenom icke kommer att profaneras.

Första lagutskottet har inhämtat utlåtande över motionerna från Kungl. Kammarkollegium samt domkapitlen i Uppsala, Lund och Göteborg. Avskrifter av utlåtandena ha av departementschefen överlämnats till utredningsmannen.

Kammarkollegiet har i sitt den 28 februari 1955 avgivna utlåtande anfört, att motionerna lämpligen borde överlämnas till utredningsmannen.

Domkapitlet i Uppsala har i sitt den 23 februari 1955 avgivna utlåtande föreslagit, att motionerna icke måtte föranleda annan åtgärd än att de tillika med infortrade yttranden överlämnades till utredningsmannen.

Domkapitlet i Lund och Göteborg ha i sina yttranden, avgivna den 23 och 14 februari 1955, avstyrkt motionerna. Dessa myndigheter ha därvid erinrat om den nu pågående utredningen.

Efter hemställan av Första lagutskottet (memorial nr 36) har riksdagen beslutat uppskjuta behandlingen av motionerna till 1955 års höstriksdag.

Förevarande spörsmål innefattar, såsom även framgår av de ovan återgivna motionerna i ämnet, två frågor, nämligen dels frågan i vilken mån kyrka må, oberoende av den avlidnes kyrkotillhörighet, upplåtas för jordfästning i annan ordning än svenska kyrkans och dels frågan om vem som skall äga bestämma beträffande dylik upplåtelse.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har stor uppmärksamhet ägnats frågan under vilka förutsättningar kyrkorummet må upplåtas för jordfästning i annan ordning än svenska kyrkans.

Medan tidigare, på grund av jordfästningslagens begränsning till att avse blott medlemmar av svenska kyrkan, frågan gällde i vad mån avliden medlem av kyrkan finge jordfästas i kyrkorummet i annan ordning än svenska kyrkans, föreligger nu jämväl frågan om möjligheten av kyrkorummets upplåtande för jordfästning i annan ordning än svenska kyrkans även av den som icke tillhörde kyrkan.

Det i ämnet förda meningsutbytet lärer tillfullo visa, att här är fråga om ett synnerligen svårbedömt problem.

Det torde tidigare från svenska kyrkans sida ha gjorts gällande, att kyrkorummet borde vara tillgängligt allenast för jordfästning i svenska kyrkans ordning. Denna åsikt lärer väl numera merendels vara övergiven. Vad numera såväl från kyrkans sida som från frikyrkligt håll anföres avser förnämligast önskemålet om en tydligare utformning i lagen av betingelserna för kyrkorummets upplåtande. Uppenbarligen föreligga dock här rätt stora motsättningar mellan olika meningsriktningar. Medan sålunda

i prop. nr 100 till 1951 års riksdag med förslag till religionsfrihetslag m. m. yttrades, att det vore uppenbart oriktigt att betrakta en begravningsakt som icke följde någon bestämd religiös ritual såsom en kränkning av kyrkorummet även då den skedde på ett värdigt och allvarligt sätt, anfördes däremot i kyrkolagsutskottets betänkande vid 1951 års kyrkomöte, att det näppeligen borde ifrågakomma att kyrka upplätas för begravningsakt med icke-kristen karaktär.

Vad detta problemkomplex angår hade utredningsmannen ursprungligen förelagt de sakkunniga ett utkast, enligt vilket tillträdet till kyrkorummet för jordfästning i annan ordning än svenska kyrkans begränsades till vissa trossamfund, nämligen sådana vilkas jordfästningsritual icke kunde anses strida mot svenska kyrkans uppfattning. Det avsågs därvid, att Kungl. Maj:t skulle äga bestämma kretsen av dessa samfund. Genom en sådan utformning uteslöts visserligen möjligheten av en jordfästningsceremoni utan religiös grundval. Emellertid mötte detta förslag enhällig gensaga från de sakkunnigas sida. Då utredningsmannen icke ansåg sig kunna lämna de sakkunnigas erinringar obeaktade, har utredningsmannen icke funnit sig böra framlägga detta förslag.

Bland de sakkunniga har rått enighet därom, att kyrka må upplätas till jordfästning i annan ordning än svenska kyrkans vare sig fråga är om annan kristlig jordfästning (frikyrklig jordfästning) eller det avses en borgerlig jordfästning i egentlig mening, därest på grund av särskilda omständigheter jordfästningens förläggande till annan plats än kyrkorummet skulle vålla avsevärda olägenheter. Såsom exempel på dylika omständigheter har nämnts, att jordfästningen på grund av otjänliga väderleksförhållanden icke lämpligen kan förrättas på begravningsplatsen samt det fall att annan lämplig, närbelägen lokal, stor nog att rymma den menighet som kan beräknas komma att närvara vid jordfästningen, icke finnes att tillgå. Även andra fall kunna säkerligen tänkas, där kyrka bör upplätas till jordfästning i annan ordning än svenska kyrkans.

Av de sakkunniga, vilka företråda svenska kyrkan, har gjorts gällande, att den nu gällande bestämmelsen om upplåtande av kyrka till jordfästning i annan ordning än svenska kyrkans möjliggjorde en upplåtelse i nu antydd utsträckning samt att fördenskull anledning icke föreläge att omarbete den gällande bestämmelsen. Från frikyrkligt och konfessionslöst håll, varifrån icke synes föreligga något önskemål att i vidare mån än nyss sagts få tillgång till kyrkorummet, har däremot hävdats, att det för underlättande av tillämpningen av bestämmelsen och för undvikande av konflikter vore önskvärt, att bestämmelsen om kyrkas upplåtande i ifrågavarande fall erhöles en sådan utformning att det av lagtexten i möjligaste mån framginge under vilka särskilda omständigheter kyrka finge upplätas.

Utredningsmannen har funnit vad sålunda anförts från frikyrkligt och

konfessionslöst håll i denna fråga böra vinna beaktande. Utredningsmannen föreslår därför en regel av innehåll, att jordfästning i annan ordning än svenska kyrkans må förrättas i svenska kyrkan tillhörigt, för dess gudstjänst invigt kyrkorum, allenast där på grund av särskilda omständigheter, såsom otjänliga väderleksförhållanden eller avsaknad av annan för jordfästningen lämplig lokal i närheten av begravningsplatsen, jordfästningens förläggande till annat ställe än kyrkorummet skulle vålla avsevärda olägenheter (förslaget 4 § 2 mom.).

Måhända kunna betänkligheter anmäla sig, då fråga är om upplåtande av kyrka för konfessionslös jordfästning. Det må dock framhållas att — såsom nyss nämnts — kyrkans representanter inom de sakkunnigas krets icke ställt sig under alla omständigheter avvisande till en ceremoni i kyrkorummet av icke-religiös karaktär. Den i förslagets 7 § förekommande bestämmelsen att vid jordfästning intet får förekomma, som strider mot förrättningens helgd och allvarliga innebörd, torde för övrigt utgöra en tillräcklig garanti för att icke vid dylik jordfästning skola förekomma med hänsyn till miljön olämpliga eller stötande tal eller ceremonier. — Utredningsmannen får i detta sammanhang slutligen framhålla önskvärdheten av att de kyrkliga och borgerliga kommunerna å sina begravningsplatser mera allmänt uppföra särskilda begravningskapell. Därigenom skulle behovet av att nyttja kyrka för frikyrklig eller borgerlig jordfästning avsevärt minska, varigenom varjehanda irritationsmoment skulle bringas ur världen.

Bestämmanderätten ifråga om kyrkorummets upplåtande

Vad härefter angår frågan om vem bestämmanderätten skall tillkomma i fråga om kyrkas upplåtande till jordfästning i annan ordning än svenska kyrkans, får utredningsmannen anföra följande. Frågan om vem som äger bestämmanderätten beträffande upplåtelse av kyrka är icke reglerad i lag. Av ålder har bestämmanderätten emellertid ansetts tillkomma pastor. Denna praxis har även stadfästs i ett par avgöranden av regeringsrätten (Reg. R:ns årsbok 1931 ref. 21 och 1937 E 16). Såsom domkapitlet i Uppsala framhållit i sitt ovannämnda remissvar förefaller det oegentligt om särskilda regler skulle gälla för det nu ifrågavarande specialfallet. Att såsom i motionerna till årets riksdag föreslagits överflytta bestämmanderätten till kyrkorådet innebär icke heller, såsom domkapitlet även framhållit, någon säker garanti för att ärendena städse skola bli avgjorda enligt sakliga grunder. Ärenden av denna natur äro ock i regel brådskande. Det torde ofta komma att bli förenat med betydande svårigheter för kyrkorådet att kunna hinna fatta beslut i dylikt ärende innan jordfästningen skall äga rum. Av dessa skäl anser utredningsmannen att den nu gällande regeln, nämligen att pastor skall bestämmanderätten om kyrkans upplåtande, bör i princip bestå.

För det fall, att pastor finner sig icke kunna tillmötesgå begäran om kyrkans upplåtande, synes dock en möjlighet till överprövning böra tillskapas. Det föreslås i sådant hänseende, att frågan skall kunna underställas biskopen. Denne skall dock kontaktas före jordfästningen och jämväl ge besked dessförinnan; något regelrätt besvärsförfarande med överklagningsrätt hos Kungl. Maj:t åsyftas icke. Då ärenden av denna art praktiskt taget alltid äro brådskande, har utredningsmannen icke ansett sig böra föreslå att göra ärendet till ett sådant att avgöras av biskopen på föredragning av stiftssekreteraren enligt 15 § lagen om domkapitel (förslaget 4 § 2 mom. 2 p. senare ledet).

Det lärer väl för övrigt även här kunna förväntas, att biskoparna var för sitt stift komma att utfärda i lagens anda hållna direktiv.

Att i vidare mån än här föreslagits i denna lag lämna föreskrifter varest jordfästning i annan ordning än svenska kyrkans må äga rum synes icke kunna komma i fråga. Klart är att de frikyrkliga samfunden äga förrätta jordfästning i sina egna gudstjänstlokaler. Skulle annan, enskild person tillhörig plats åstundas för jordfästningens förrättande, lärer det få ankomma på vederbörande att träffa överenskommelse om platsens upplåtande för ändamålet.

Jordfästning av dödfött barn

I jordfästningslagens genom 1951 års lagändring upphävida 5 § stadgades, att dödfödda barn skulle jordfästas i mindre högtidlig ordning. Anledningen till lagrummets upphävande angavs i förenämnda prop. nr 100 till 1951 års riksdag vara, att lagens särskilda bestämmelser om begravning i mindre högtidlig ordning funnes omotiverade.

Kyrkolagsutskottet anförde härom bl. a.: Ett huvudsakligt motiv för lagrummets borttagande torde vara, att det icke lämpligen borde vara i lag stadgat, att jordfästning av dödfött barn skulle ske i mindre högtidlig ordning, att den icke finge äga rum i kyrka och att klockringning icke finge förekomma. Mot denna motivering hade utskottet intet att invända. Men — fortsatte utskottet — genom ändringarna försvunne också själva grundregeln, att dödfött barn skall jordfästas. I jordfästningslagens tidigare avfattning måste, enligt utskottets mening, 2 § tolkas så att denna omfattade också dödfött barn, under det att i nya lydelsen ingen bestämmelse i ämnet funnes. Denna ändring återverkade även på tolkningen av 8 § kungörelsen den 22 juni 1932 om överlämnande av lik till anatomisk institution. Enligt utskottets mening borde lagen innehålla ett stadgande om att dödfött barn skall jordfästas.

Visserligen synes det tvivel underkastat om jordfästningslagen — fränsett dess 5 § — genom sin tidigare avfattning kunde, på sätt i kyrkolagsutskottets utlåtande gjorts gällande, anses omfatta även dödfödda barn. Det kan mot utskottets åsikt härutinnan göras gällande, att uttrycket »avliden» i 2 § förutsätter att den döde varit med liv framfödd.

Enligt utredningsmannens åsikt framstår det emellertid under alla omständigheter — särskilt mot bakgrunden av tidigare uttryckliga lagbud i ämnet — såsom påkallat, att frågan om jordfästning av dödfödda barn icke i en ny lagstiftning om jordfästning förbigås med tystnad. Självfallna pietetshänsyn tala med styrka härför.

Att här lämna föreskrifter av olika innehåll allteftersom barnets föräldrar äro medlemmar av svenska kyrkan eller icke, synes dock ej erforderligt. Då redan i andra fall jordfästning helt kan utebli, lærer man i detta fall dock icke böra gå längre än att stadga att i avseende å dödfött barn det skall ankomma på föräldrarna att bestämma, huruvida jordfästning i svenska kyrkans ordning skall äga rum (förslaget 3 § 3 mom.).

Någon ändring i 8 § av förberörda 1932 års kungörelse torde med den nu föreslagna bestämmelsen ej vara påkallad.

Utredningsmannen har övervägt att begränsa stadgandet till sådana dödfödda barn, som skola anmälas till kyrkobokföringen (16 § andra stycket folkbokföringsförordningen). Emellertid torde det icke vara lämpligt att i en lagstiftning som den ifrågavarande röra sig med detta begrepp. Gränsfall kunna därvid uppkomma, som bli ytterligt pinsamma för både föräldrar och andra.

Viss fråga rörande förfarandet med avlidens aska efter eldbegängelse

Såsom i det föregående anförts är gravsättningen en akt av icke religiös natur. De bestämmelser, som finnas ur allmänt etiska och samhällliga synpunkter påkallade rörande densamma, böra i princip gälla alla utan hänsyn till konfession eller frånvaro av konfession.

Utredningsmannen skall här till behandling upptaga viss fråga, huru, när avlidens stoft undergått eldbegängelse, må förfaras med askan.

Enligt 13 § första stycket i Kungl. kung. den 8 december 1933 angående eldbegängelse skall senast ett år efter eldbegängelse askan nedsättas å kyrkogård eller annan begravningsplats antingen i grav eller ock ovan jord i tillsluten urna, som är insatt i överbyggt och stängt förvaringsrum eller fast förenad med underlaget. Vidare må enligt tredje stycket i samma paragraf aska utlämnas till enskild allenast för översändande till begravningsplats, som ej är belägen invid krematoriet, eller till annat krematorium. Har utlämnande skett, åligger det föreståndaren för krematoriet att omedelbart underrätta den, som förvaltar den begravningsplats, å vilken askan uppgivits skola nedsättas, eller föreståndaren för det krematorium, i vilken askan är avsedd att förvaras. Den som mottagit sådan underrättelse har att draga försorg om att askan så snart ske kan blir behörigen nedsatt eller lämnad till förvaring i krematorium. Flyttning av aska, som nedsatts efter eldbegängelse, må ske endast efter medgivande av kyrkoråd eller länsstyrelse.

I motion nr 87 i Första kammaren till 1953 års riksdag hemställdes, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida sådan änd-

ring kunde åstadkommas i jordfästningslagens 9 § 2 mom. att frihet efter Konungens prövning kunde medges de efterlevande att i värdig form efter avlidens i livstiden uttalade önskan utströ hans aska å jord eller över vatten.

Första lagutskottet anförde (utlåtande nr 21), att det i motionen angivna önskemålet visserligen torde omfattas endast av ett fåtal men att spørsmålet likväl förtjänade avseende. Infördes den vidgade möjlighet till disposition över aska efter eldbegängelse, som med motionen åsyftades, syntes icke blott en ändring böra ske i jordfästningslagen utan erfordrades även att eldbegängelsekungörelsen ändrades. Då den av motionären väckta frågan syntes utskottet vara av sådan art, att den väl kunde inrymmas under direktiven för förevarande utredning, syntes någon särskild utredning icke böra komma till stånd, varför utskottet hemställde, att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet har infortrat yttranden över motionen från Allmänna svenska prästföreningen, Sveriges yngre prästers förbund och Förbundet för religionsfrihet. Såväl Allmänna svenska prästföreningen som Sveriges yngre prästers förbund avstyrkte motionen. Allmänna svenska prästföreningen ansåg sig kunna konstatera, att motionären icke förebragt några som helst skäl för det medgivande motionen ville bereda. Ej heller vore det annars föreningen bekant, att vare sig ett behov av eller över huvud önskemål om behandling av avlidens aska, på sätt i motionen avsåges, föreläge bland allmänheten. I stället talade såväl pietets- som ordningsskäl samt traditionen för motsatsen. Man ville äga en grav i någon form, dit man kunde gå för att uppliva minnet av den döde och hedra honom. Sveriges yngre prästers förbund anförde, att den föreslagna reformen vore helt främmande för kristen anda, kyrklig sed och svensk tradition.

Förbundet för religionsfrihet var däremot av den bestämda uppfattningen, att en lagändring i överensstämmelse med motionens syfte vore erforderlig. Frågan om hur askan efter en kremation skulle behandlas kunde ses ur såväl religiös som social synpunkt. I fråga om den religiösa synpunkten anförde förbundet sammanfattningsvis, att något hållbart religiöst argument mot rätten att låta en avlidens aska förenas med moder jord eller naturen icke finnes. Socialt sett vore det naturligt, att begravning av en avliden, som icke undergått kremation, av sanitära skäl skedde under kontroll. Annorlunda förhölle sig med askan; den vore steril. Socialt sett vore det vidare naturligt, att garanti skapades för att en avliden begrovs under värdiga former. Dessa former kunde emellertid vara enkla.

Väl torde man med Sveriges yngre prästers förbund kunna säga, att den i motionen föreslagna reformen är helt främmande för kristen anda och kyrklig sed. Men efter utredningsmannens förmenande är det icke dessa synpunkter som böra anläggas på förevarande spørsmål. Såsom i det föregående anförts bör åtskillnad göras mellan själva jordfästningen och den efterföljande gravsättningen, vilken senare icke är en akt av religiös inne-

börd. Och det är under det senare begreppet som såväl kremationen som det vidare förfarandet med askan bör inordnas. Icke heller kremationen, vilken dock blivit föremål för reglering i lagstiftningsväg, lärer kunna sägas vara i enlighet med kristen anda och kyrklig sed.

Utredningsmannen håller emellertid — i olikhet med motionären och Förbundet för religiös frihet — före, att något behov av en reform i antydd riktning icke föreligger i vårt land. Ej heller ha de sakkunniga velat tillråda bestämmelser i ämnet. Vid sådant förhållande har något förslag i förevarande hänseende ej framlagts.

Jordfästning efter verkställd eldbegängelse

Utredningsmannens uppmärksamhet har fästs vid en uppsats i tidskriften *Ignis* (nr 7/1954) angående frågan om möjligheten av jordfästning efter det eldbegängelse ägt rum. Såsom ett exempel har i uppsatsen anförts det fall, att stoftet efter en utomlands avliden svensk undergått kremation i utlandet utan jordfästning varefter askan förts till Sverige.

Uppsatsen har föranlett utredningsmannen till följande överväganden.

Jordfästningslagen liksom även eldbegängelsekungörelsen har i tidigare avfattningar uttryckligen utgått ifrån att jordfästning skall äga rum före gravsättningen eller, där kremation ägt rum, före denna. Att denna tanke icke längre återspeglas i författningstexterna beror självfallet på att jordfästning numera kan underlåtas. Även kyrkohandbokens jordfästningsformulär antyder genom sin ordalydelse, att jordfästningsakten skall föregå gravsättningen eller kremationen. Att detta är och bör vara den normala ordningen är också uppenbart. Därav följer emellertid icke, att icke under vissa förhållanden — såsom i det anförda exemplet — en motsatt ordning kan vara påkallad. Något hinder härför i jordfästningslagen eller eldbegängelsekungörelsen föreligger icke. Ej heller föreligger — enligt vad som vitsordats från de sakkunniga, som företräda svenska kyrkan — några religiösa betänkligheter mot en jordfästning i kyrkans ordning av askan efter avliden. Att vid sådant förhållande i lagen inskriva någon bestämmelse av innebörd att verkställd kremation icke utgör hinder för jordfästning — vilket torde vara med nämnda uppsats åsyftat — lärer icke vara påkallat.

I övrigt hänvisas till detaljmotiveringen.

Detaljmotivering

Lagens rubrik

Redan rubriken till gällande lag synes icke helt täcka innehållet i lagen. Än mer synes detta — därest rubriken bibehålles oförändrad — bli fallet med hänsyn till innehållet i den föreslagna lagtexten. Rubriken till nya lagen föreslås därför skola lyda: Lag ang. jordfästning och gravsättning m. m.

1 §.

Såsom av bl. a. direktiven framgår ha erinringar framställts mot att gällande jordfästningslag, med ett mindre undantag, avser blott medlemmar av svenska kyrkan. Härutinnan skiljer sig förslaget från gällande lag. Med den utformning förslagets övriga paragrafer erhållit synes väl någon tvekan icke kunna råda om att, där intet annat stadgats, lagen är tillämplig å såväl medlemmar av svenska kyrkan som dem, vilka icke tillhörde kyrkan. För att emellertid undanröja all ovisshet härutinnan har i förevarande paragraf utsagts, att vad i lagen är stadgat skall, där ej annat är särskilt angivet, äga tillämpning å såväl medlem av svenska kyrkan som den, vilken icke tillhörde kyrkan.

2 §.

Paragrafen motsvarar 1 § i gällande jordfästningslag.

Emellertid upptar paragrafen i motsats till nämnda lagrum bestämmelser om dödsfalls tillkännagivande i kyrkan ej blott för det fall att den avlidne var medlem av svenska kyrkan utan även för det fall att den avlidne icke tillhörde kyrkan.

Det har bl. a. från de sakkunnigas sida uttalats, att ofta nog även de som utträtt ur kyrkan, främst måhända de frikyrkliga men även de som utträtt utan att ansluta sig till annat samfund, och deras anhöriga hysa en önskan att frånfället tillkännagives från predikstolen. Utredningsmannen hade väl funnit det önskvärt, att beträffande sådan kyrkobokförds bortgång tillkännagivande kunde äga rum utan föregående begäran. I 11 § kyrkobokföringskungörelsen stadgas emellertid, att den som icke tillhör svenska kyrkan skall, jämte det han bokföres i församlingsboken, uppföras i förteckningen över personer, som icke tillhöra svenska kyrkan. Någon anteckning om till vilket trossamfund han hör skall dock ej ske. Enligt kyrkobokföringskungörelsens anvisningar till kyrkoböckerna skall i personakten göras anteckningen »tillhör icke svenska kyrkan». Då kyrkobokföringen således icke utvisar, vilket främmande trossamfund en avliden må ha tillhört, har pastor icke möjlighet att bevaka att tillkännagivande underlåtes beträffande exempelvis romersk-katolska eller mosaiska trosbekännare. Det är uppenbart, att dylika trosbekännare icke önska att deras frånfälle skall tillkännagivas i svenska kyrkan. Och det kan givetvis heller icke komma ifråga att ålägga sådana trosbekännares efterlevande skyldighet att anmäla att tillkännagivandet skall underlåtas. Utredningsmannen har därför stannat vid att i andra stycket av förevarande paragraf upptaga en bestämmelse att tillkännagivande även skall, på begäran av den som anmäler dödsfallet, äga rum i avseende å avliden, som var kyrkobokförd i församling av svenska kyrkan men icke tillhörde kyrkan. Genom formuleringen avses, att pastor icke skall behöva utröna om samtliga efterlevande förena sig i begäran om tillkännagivande.

Genom bestämmelsen i första stycket möjliggöres att här i riket inträffat dödsfall av utlandssvensk, som var medlem av svenska kyrkan, blir tillkännagivet.

3 §.

Paragrafen motsvarar 2 och 7 §§ i gällande jordfästningslag ävensom den genom 1951 års lagändring upphävda 5 § i samma lag.

1 mom. avser den som var medlem av svenska kyrkan och upptar bestämmelser om när jordfästning i svenska kyrkans ordning skall äga rum och när sådan jordfästning må underlåtas. I mom:s första stycke har såsom andra punkt återgivits bestämmelsen i nuvarande jordfästningslags 7 § första stycket. I 2 mom. upptagas bestämmelser om förutsättningarna för jordfästning i svenska kyrkans ordning av den, som icke tillhörde svenska kyrkan. 3 mom. utgör en motsvarighet till förenämnda genom 1951 års lagändring upphävda 5 §.

1 mom. Första punkten av första stycket avser det fall, att avliden medlem av svenska kyrkan icke givit uttryck för någon önskan i avseende å jordfästningen. Kyrkotillhörigheten innebär då en presumtion för att jordfästning i svenska kyrkans ordning skall äga rum. Detta är innebörden av denna punkt. Det har syntts lämpligt, med hänsyn till förslagets utformning i övrigt, att redan i anslutning till stadgandet i denna punkt upptaga bestämmelsen i 7 § första stycket i gällande jordfästningslag om hur jordfästning i svenska kyrkans ordning skall förrättas. Utredningsmannen har däremot icke ansett det erforderligt att i jordfästningslagen anges vilka ceremonier, som må äga rum vid jordfästning i svenska kyrkans ordning. Förslaget upptager därför icke något stadgande motsvarande 7 § andra stycket i gällande jordfästningslag.

Beträffande denna paragraf i övrigt hänvisas till vad som anförts i den allmänna motiveringen.

4 §.

Paragrafen, som i gällande jordfästningslag motsvaras av 3 § och 8 § senare ledet, ger bestämmelser om varest jordfästningsakten skall äga rum.

Det må till en början anmärkas, att den i 3 § första punkten gällande jordfästningslag upptagna bestämmelsen om att jordfästning skall äga rum i den församling där dödsfallet timat men att den dock må kunna förrättas i annan församling, om vederbörande det åstundar, syntts saklöst kunna utgå.

1 mom. avser uteslutande jordfästning i svenska kyrkans ordning men omfattar å andra sidan, såsom av förslagets 1 § framgår, sådan jordfästning av såväl medlem av kyrkan som den, vilken icke tillhörde kyrkan. I

detta mom. stadgas, att jordfästning i svenska kyrkans ordning skall förrättas i kyrkorum, som invigts för svenska kyrkans gudstjänst, eller i begravningskapell eller krematorium eller annat rum som av församlingen, där jordfästningen sker, härför anvisats eller ock å kyrkogård eller annan begravningsplats, som blivit för sådant ändamål behörigen anordnad.

Det har syntes lämpligt att redan här intaga den utförligare bestämning av begreppet begravningsplats, som i gällande lag upptagits först i den paragraf, som avhandlar platsen för gravsättning. Utredningsmannen har därvid ersatt ordet »invigd» med »anordnad», då det icke synes uteslutet att av kommun framdeles anlagda allmänna begravningsplatser icke alltid komma att invigas enligt kyrkohandboken.

Att jordfästning i svenska kyrkans ordning må kunna äga rum å sådan enskild begravningsplats, som avses i 2 mom. av förslaget 5 §, synes utan vidare klart.

2 mom. Det torde, såsom i den allmänna motiveringen anförts, icke böra råda någon tvekan om att jordfästning i annan ordning än svenska kyrkans under alla förhållanden skall få äga rum å de i 1 mom. omförmälda ställen med undantag för kyrka.

Vad angår frågan i vad mån jordfästning i annan ordning än svenska kyrkans må förrättas i kyrkorum, som invigts för svenska kyrkans gudstjänst, har utredningsmannen av skäl som anförts i den allmänna motiveringen stannat vid att föreslå en regel av innehåll, att dylik lokal må upplåtas allenast där på grund av särskilda omständigheter, såsom otjänliga väderleksförhållanden eller avsaknad av annan för jordfästningen lämplig lokal i närheten av begravningsplatsen, jordfästningens förläggande till annat ställe än kyrkorummet skulle vålla avsevärda olägenheter. Stadgandets affattning ger vid handen att detsamma är av undantagskaraktär. Emellertid är det att förvänta, att stadgandet med stödet av biskoparnas direktiv kommer att tillämpas i en generös anda. Bestämmanderätten beträffande frågan huruvida kyrkorummet må upplåtas skall, såsom i den allmänna motiveringen utvecklats, tillkomma pastor. För det fall att pastor finner sig icke kunna bifalla begäran om kyrkorummets upplåtande har föreslagits, att pastor så ock den, som framställt begäran, innan jordfästningen sker äger underställa biskopen frågans avgörande. Innebörden av den föreslagna bestämmelsen har närmare belysts i den allmänna motiveringen. Utredningsmannen har förutsatt, att dylika ärenden av vederbörande skola komma att behandlas så skyndsamt som möjligt.

3 mom. I detta mom., som motsvarar 3 § andra stycket gällande jordfästningslag, har det syntes lämpligt att stadga ett direkt medgivande, att jordfästning av den, som avlidit i fångvårds-, sjukvårds- eller annan därmed jämförlig inrättning, må äga rum i därtill inom inrättningen särskilt anordnat rum. Härigenom bli Kungl. kung. den 26 mars 1895 och Kungl. skrivelsen den 22 mars 1895 till fångvårdsstyrelsen överflödiga och föreslås

fördenskull skola upphävas. Att här göra åtskillnad mellan jordfästning i svenska kyrkans ordning och jordfästning i annan ordning synes ej böra ifrågakomma.

5 §.

Paragrafens 1 mom. motsvarar till sin innebörd första stycket första punkten och andra stycket i 9 § 1 mom. av gällande jordfästningslag. Paragrafens 2 mom. motsvarar 9 § 2 mom. av samma lag.

Såsom framgår av 1 § i förslaget avser 1 mom. — liksom 2 mom. — av förevarande paragraf gravsättning av såväl medlemmar av svenska kyrkan som dem, vilka icke tillhörde kyrkan. Då emellertid härav ej följer, att den, som icke tillhörde kyrkan, må gravsättas å kyrkogård eller annan allmän begravningsplats, har en motsvarighet till stadgandet i andra stycket senare ledet av 9 § 1 mom. i gällande lag funnits böra upptagas i 1 mom.

6 §.

Paragrafen motsvarar förra ledet av 8 § gällande jordfästningslag.

Vid de år 1951 vidtagna ändringarna i jordfästningslagen lämnades frågan, huruvida klockringning kunde begäras då den avlidne icke tillhörde svenska kyrkan, oreglerad. Utredningsmannen föreslår en regel av innehåll att då jordfästning förrättas i annan ordning än svenska kyrkans eller gravsättning sker utan jordfästning klockringning skall, om det begäres, äga rum i vanlig ordning. Av 1 § följer att bestämmelsen avser såväl det fall, att den avlidne var medlem av svenska kyrkan som det fall, att han icke tillhörde kyrkan. Enligt utredningsmannens åsikt saknas anledning att meddela skilda bestämmelser för det fall att den avlidne var medlem av svenska kyrkan och det fall att han icke tillhörde kyrkan.

7 §.

I denna paragraf har upptagits stadgandet i 1 mom. andra punkten av 9 § gällande jordfästningslag. Utredningsmannen anser dock, att en utvidgning av detta stadgande, som uppenbarligen gäller blott vad i förslaget benämnes gravsättning, är påkallad. Regeln synes böra gälla både vid gravsättning och vid jordfästning; anledning att underlåta uttala detta i lagen torde icke föreligga.

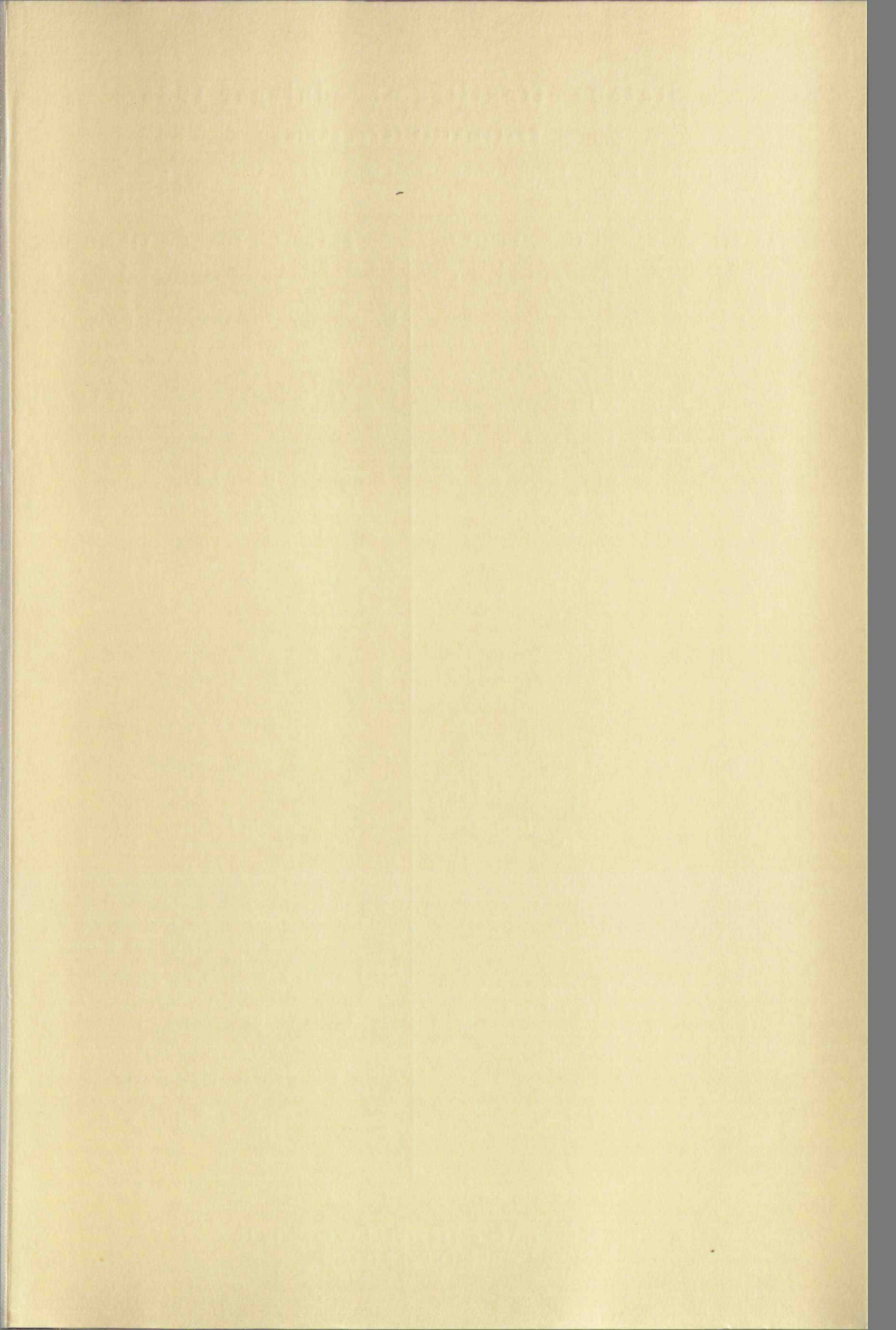
Den i 3 mom. av 9 § gällande jordfästningslag givna föreskriften, att kyrkogårdar och andra begravningsplatser städse skola hållas i ordnat och värdigt skick, synes, såsom en allmänt hållen ordningsföreskrift för ifrågasvarande utomhusanläggningar, näppeligen ha sin rätta plats i en lag av förevarande art. Sådan föreskriften är avfattad finnes ej heller något rättsligt korrektiv mot ett eftersättande av densamma. Den har därför icke återgivits

i förslaget. Då å andra sidan syftet med föreskriften torde få anses tillfyllest tillgodosett genom bestämmelserna i 25 § 1 mom. andra stycket sista punkten och 51 § 1 mom. andra stycket sista punkten Hälsovårdsstadgan, har den heller icke ansetts behöva ersättas med stadgande i annan lag eller författning.

Några särskilda övergångsbestämmelser synas icke erforderliga.

Statens offentliga utredningar 1955

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Vidlyftiga rättegångar. [10]
Sekretessen vid förundersökning i brottmål. [17]
Ny bagerilag. Arbetstidsutredningens betänkande.
6. [24]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Administrativt rättsskydd. [19]
Tjänstebostäder. [30]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Bostadskollektiva kommittén. 3. Tvätt. [8] 4. Samlingslokaler. [28]
Penningvärdeundersökningen. 1. Utlandstransaktionerna och den svenska ekonomin. [13] 2. Finanspolitikens ekonomiska teori. [25]
Pris och prestation i handeln. [16]
Förslag till ny förordning om erkända arbetslöshetskassor m. m. [27]
Samhället och barnfamiljerna. [29]
Arbetskraftsbehovet inom offentlig verksamhet. [34]
Hyresregleringskommitténs betänkande. 4. Hyresregleringens avveckling m. m. [35]

Hälsa- och sjukvård.

Statens sjukhusutredning av år 1943. 8. Rationalisering av sjukhusdriften. [12]
Undersökningar rörande små avloppsreningsanläggningar. [18]

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Lag om jordbrukskasserörelsen m. m. [1]
Prissättningen på jordbruksprodukter. Bilaga 1. [5]
Det mindre jordbrukets möjligheter att uppnå bättre lönsamhet. [7]
Flygfotogrammetrisk verksamhet. [26]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergabruk.

Vattenvården. [6]
Frågan om statsinlösen av stamaktierna i LKAB. [9]

Industri.

Handel och sjöfart.

Stöd åt den mindre och medelstora skeppsfarten. [2]

Kommunikationsväsen.

Elkraftutredningens redogörelse nr 2: 20—21. Detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Kopparbergs och Gävleborgs län. [15] 22—24. Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län. [22]
Busslinjeutredningen 2. Betänkande rörande översyn av vissa bestämmelser i 1940 års förordning angående yrkesmässig automobiltrafik m. m. jämte förslag till lag angående företag, som driva yrkesmässig trafik med omnibus. [23]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Allmän pensionsförsäkring. [32]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen.

Andlig odling i övrigt.

Psykologisk utbildning och forskning. [11]
Handelsutbildningskommitténs betänkande och förslag. 2. Yrkesskolornas handelsundervisning m. m. [14]
Det döva barnets språk- och talutveckling. [20]
Tekniska skolutbildningen. [21]
Skolväsendets lokala och regionala ledning samt lärartillsättningen. [31]
Lag angående jordfästning och gravsättning m. m. [36]

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Nordiska parlamentariska kommittén. 9 och 10. Nordiska post- och teletaxor. [3 o. 4] 11. Nordiska vägtrafikbestämmelser m. m. [33]